

Základy kombinatoriky a teorie grafů

Cvičení #3 – Toky v sítích & souvislost grafů

Opakování: Toky v sítích

Síť $N = (V, E, c, s, t)$ je pětice, kde (V, E) je orientovaný graf, c je funkce $E \rightarrow \mathbb{R}^{\geq 0}$ udávající *kapacity* hran a s a t jsou vrcholy grafu — *zdroj* (*source*) a *stok* (*target*). *Tok* v N je funkce $f: E \rightarrow \mathbb{R}$ taková, že pro každou hranu $e \in E$ platí $0 \leq f(e) \leq c(e)$ a pro každý vrchol $v \in V \setminus \{s, t\}$ platí

$$\sum_{(u,v) \in E} f(u,v) = \sum_{(v,u) \in E} f(v,u),$$

neboli „co do vrcholu vteče, to z něj i vyteče“. *Velikost toku* f definujeme jako

$$|f| = \sum_{(u,t) \in E} f(u,t) - \sum_{(t,u) \in E} f(t,u).$$

Cesta (ne nutně orientovaná, tj. mluvíme o posloupnosti hran takové, že každé dvě sousední hrany sdílejí vrchol, ale nemusí to být druhý vrchol první hrany a první vrchol druhé hrany) je *nasyčená*, pokud pro nějakou její hranu e platí jedna ze dvou možností

1. e je orientovaná po směru cesty a $f(e) = c(e)$ nebo
2. e je orientovaná proti směru cesty a $f(e) = 0$.

Jako *rezervu* hrany e (vzhledem k nějaké cestě) označíme $r(e) = c(e) - f(e)$, pokud je e orientovaná po směru cesty, a $r(e) = f(e)$ jinak. Tj. cesta je nasycená, pokud obsahuje hranu nulové rezervy. *Řez* je podmnožina hran taková, že po jejím odstranění neexistuje cesta z s do t , a *kapacita* řezu R je $\sum_{e \in R} c(e)$.

Ford–Fulkerson

$N = (V, E, c, s, t)$ je síť.

1. $f \leftarrow$ nulový tok
2. Dokud existuje nenasycená (*zlepšující*) cesta P z s do t :
  - (a) $d \leftarrow \min_{e \in P} r(e)$
  - (b) Zvětšíme tok f podél P o d (tj. každé hraně $e \in P$ zvětšíme/zmenšíme $f(e)$ o d podle toho, jakým směrem e vede).

Opakování: Souvislost grafů

Budě $G = (V, E)$ graf. G je *souvislý*, pokud mezi každými dvěma vrcholy existuje cesta. *Hranový řez* G je množina $F \subseteq E$ taková, že graf $(V, E \setminus F)$ je nesouvislý. *Vrcholový řez* G je množina $C \subseteq V$ taková, že graf $G[V \setminus C]$ je nesouvislý (kde $G[A] = (A, E \cap \binom{A}{2})$ je graf, který g indukuje na A).

Hranová souvislost G (značíme $k_e(G)$) je velikost nejmenšího hranového řezu G . *Vrcholová souvislost* G ($k_v(G)$) je $k - 1$, pokud $G \simeq K_k$, a velikost nejmenšího vrcholového řezu G jinak. Graf je *vrcholově* (*resp. hranově*) k -*souvislý*, pokud $k_v(G) \geq k$ resp. $k_e(G) \geq k$.

Z přednášky víme, že $k_e(G) - 1 \leq k_e(G - e) \leq k_e(G)$ a $k_v(G) - 1 \leq k_v(G - e) \leq k_v(G)$. Možná jsme stihli také FF větu ($k_e(G) \geq k$, právě když mezi každými dvěma vrcholy $u, v \in V$ existuje alespoň k hranově disjunktních cest) a Mengerovu větu ($k_v(G) \geq k$, právě když mezi každými dvěma vrcholy $u, v \in V$ existuje alespoň k vrcholově disjunktních cest (u a v samozřejmě sdílejí)).

Příklady

1. Najděte orientovaný graf na 4 vrcholech a pro každé n najděte celočíselné kapacity jeho hran ($\leq cn$ pro pevné c) takové, že existuje posloupnost alespoň n zlepšujících cest, která odpovídá běhu Ford–Fulkersona na této síti. (Tj. FF může běžet exponenciálně dlouho vzhledem k velikosti vstupu.)
2. **(Königova věta.)** Vrcholové pokrytí grafu G je množina $X \subseteq V(G)$ takové, že každá hrana G je incidentní (obsahuje) s nějakým vrcholem z X . Párování v grafu G je množina $M \subseteq E(G)$ taková, že každý vrchol G je incidentní (obsažen) s nejvýše jednou hranou z M . Dokažte, že v každém bipartitním grafu je velikost největšího párování rovna velikosti nejmenšího vrcholového pokrytí.
3. Najděte příklad grafu, kde lze odebrat vrchol tak, že
  - (a) hranová souvislost vzroste (klesne) o libovolné předem dané číslo,
  - (b) vrcholová souvislost vzroste o libovolné předem dané číslo. O kolik může $k_v(G)$ klesnout?
4. Bud' Q_k hyperkrychle (tj. $Q_k = (\{0,1\}^k, E)$ a $x, y \in E$, právě když se x, y liší na právě jedné pozici). Ukažte, že $k_v(Q_k) = k$.
5. Graf je k -regulární, má-li všechny stupně rovné k .
  - (a) Ukažte, že pro každé $k \geq 2$ je každý k -regulární souvislý bipartitní graf vrcholově 2-souvislý.
  - (b) Platí předchozí bod i bez předpokladu bipartitnosti?
  - (c) Co kdybychom se ptali na hranovou souvislost?
6. Graf G je kriticky 2-souvislý graf, pokud $k_v(G) \geq 2$, ale $k_v(G - e) \leq 1$ pro všechny hrany $e \in E(G)$.
  - (a) Dokažte, že G má vrchol stupně 2.
  - (b) Pro každé n najděte příklad kriticky 2-souvislého grafu s vrcholem stupně alespoň n .
7. Orientovaný graf $G = (V, E)$ je silně souvislý, pokud pro každé $u, v \in V$ obsahuje cesty $u \rightarrow v$ i $v \rightarrow u$.
  - (a) Ukažte, že orientovaný graf je silně souvislý, právě když z každé vlastní podmnožiny $\emptyset \subsetneq X \subsetneq V$ vychází alespoň jedna hrana.
  - (b) Ukažte, že každý turnaj (orientace úplného grafu) je silně souvislý právě tehdy, když obsahuje orientovaný hamiltonovský cyklus (tj. kružnici, která navštíví každý vrchol právě jednou).

Když se budete nudit

Jsou-li n a k přirozená čísla, tak jako k -tý bit n značíme číslici, která je v binárním zápisu n na pozici odpovídající 2^n (tj. například nultý bit n je jedna, právě když n je liché, stý bit čísel menších než 2^{100} je nula). Bud' R graf, jehož vrcholy jsou přirozená čísla (včetně nuly) a k a n jsou spojené hranou ($k < n$), právě když k -tý bit n je roven jedné (tomuhle grafu se říká *Radův graf* nebo také spočetný náhodný graf).

1. Dokažte, že R má tzv. *rozšiřující vlastnost*, tj. pro každé dvě konečné množiny S, N vrcholů R takové, že $S \cap N = \emptyset$ existuje vrchol v takový, že je spojený hranou se všemi vrcholy z S a s žádným z N .
2. S pomocí předchozího bodu dokažte, že R obsahuje každý konečný či spočetný graf jako indukovaný podgraf.
3. Dokažte, že pokud je G spočetný graf, který má rozšiřující vlastnost, tak je G izomorfní s R . (Těžší, řekněte si o hint.)